

İlaç Bilgi Hizmetlerinin Yönetimi

Esra Çelik, Ayça Çeliker

Dr. Ecz. Ayça ÇELİKER: Hacettepe Üniversitesi Eczacılık Fakültesi'nde Öğretim Görevlisi olup Farmasötik Bakım derslerine girmektedir. 1986'dan beri Hacettepe İlaç ve Zehir Bilgi Merkezi/Birimi'nde çalışmaktadır; bir yıl önce bu birimin Koordinatörlüğünü yürütmektedir. İlaç ve zehir bilgi hizmetlerine ilişkin çalışmalarının birkaçı aşağıdadır:

- A. Çeliker: "Hastane Eczacılığı ve İlaç Bilgi Hizmeti" III. Kamu Eczacıları Ulusal Kurultayı, Aralık 1996, Ankara.
- A. Çeliker: Bilgi Kaynakları-Türk Eczacıları Birliği-Meslek İçi Sürekli Eğitim Dergisi, No: 5-6, 26-30, 2003.
- A. Çeliker, G. Özkaya, F. Hıncal: "Hacettepe İlaç ve Zehir Bilgi Merkezi'ne (HİZBİM). Son 5 Yılda Gelen 'Gebelikte ve Laktasyonda İlaç Kullanımı'na İlişkin Soruların Demografik Analizi" I. Ulusal Farmasötik Bakım ve Klinik Eczacılık Kongresi. 23-25 Eylül, 2005, İstanbul

Uzm. Ecz. Esra ÇELİK: 1984 yılında doğdu. Lisans eğitimini Yeditepe Üniversitesi Eczacılık Fakültesi'nde 2008 yılında tamamlayıp, aynı yıl Yeditepe Üniversitesi İlaç ve Zehir Bilgi Danışma Birimi (YİZDA) Koordinatörü olarak göreve başlayıp, kuruluş çalışmalarında rol aldı. 2009-2010 yıllarında Klinik Eczacılık bünyesinde "İlaç Bilgisi Kaynakları" konusunda interaktif eğitimler verdi. 2011 yılında "Akılcı İlaç Kullanımı ve Kullanım Alışkanlıkları Üzerine Bir Pilot Çalışma" isimli tez ile Klinik Eczacılık Yüksek Lisans Programı'nı tamamladı. Eylül 2012 tarihinden itibaren Bilim İlaç A.Ş. de Medikal Destek Uzmanı olarak çalışmaktadır. 2012 yılında Farmakoekonomi ve Farmakoepidemioloji Yüksek Lisans programında tezini hazırlamaktadır.

Konuyla ilgili çalışmaları:

- E. Çelik: Bileşik Devletlerdeki Eczacıların Hizmet Verdiği İlaç Bilgi Merkezleri'nin Güncel Durumu, Türk Eczacıları Birliği-Meslek İçi Sürekli Eğitim Dergisi- MİSED, Sayı: 26-30, 2009.
- E. Çelik, Şencan N, Clark P.M: "İlaç Bilgi Merkezi: İstanbul'da Gelişen Bir Örnek", ISOPS-10, Ankara, 2012.

de söz konusu işlevlerin esası bilgilerin sürekli güncellenmesi ve en uygun şekilde aktarılması olduğundan en uygun kaynağın araştırılıp seçilmesiyle işe başlanabileceği açıktır.

Değerlendirme Soruları ?

1. Parasetamol içerek zehirlenen 6 yaşındaki bir hastanın ebeveyni size başvurdu. Bu kişiye yapılması gereken müdahalelerle ilgili olarak:
 - a. Hastaya hangi soruları sormalısınız?
 - b. İzleyeceğiniz basamakları sıralayınız
 - c. Hangi bilgi kaynaklarını kullanmayı tercih edersiniz? Neden?
2. Bir İBM kuruluşu planlamaktasınız. Kuruluş aşamasında:
 - a. Bütçe planlamasını da düşünerek hangi bilgi kaynaklarını temin etmeye öncelik verirsiniz?
 - b. Kimlere servis verebilirsiniz?
3. Tedavisine yeni bir yaklaşım getirilen bir hastalıkla ilgili bilgileri almak için ne tür bilgi kaynakları kullanılması daha uygundur? Neden?
4. Eczanede halka sağlık bilgisi verirken üzerinde durulması gereken sizce en önemli 5 konu nedir? Neden?
5. Ülkemizde bulunan İBM/ZBM'lerin isimleri nelerdir?
6. Veritabanları araştırılırken nelere dikkat edilmelidir?
7. Birincil ve ikincil kaynak bulunabilecek 5'er adet yer örneği veriniz.

KAYNAKLAR

1. Iwanowicz, S, Marciniak, M W, Zeolla, M. M: Obtaining and providing health information in the community pharmacy setting. Am J Pharm Edu, 70: 1-15, 2006.
2. Mevzuat, 1953: 6197 sayılı "Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Kanun (<http://www.mevzuat.adalet.gov.tr/html/967.html>) (Erişim: Eylül 2012).
3. Resmi Gazete: 6308 sayılı Eczacılar Ve Eczaneler Hakkında Kanun İle Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/05/20120531-3.htm>. (Erişim Eylül 2012).
4. Awad, A, Abahussain, E: Health promotion and education activities of community pharmacists in Kuwait. Pharm World Sci. 32: 146-53, 2010.
5. Watanabe, A. S, Conner, C. S: Introduction to Drug Information concepts Principles of drug information services" kitabında (Ed: Watanabe, A. S, Conner, C. S), Drug Intelligence Pub., Hamilton, 1978. Sf: 3-18.
6. Üstünes, L: Eczanelerde bilgisayar ve internetten yararlanım. TEB Mesleki Eğitim Dergisi MİSED, 46-52, Ekim 2001.
7. Talmud, J: İlaç bilgisi kaynakları." İlaç Yararları ve Riskleri, Farmakolojiye Giriş" kitabında, Türk Eczacıları Birliği Yayını, sayfa: 99-111, 2007.
8. Kirkwood, C. F: Modified systematic approach to answering questions. "Drug information-A guide for pharmacists" (Ed: P. M. Malone, K. W. Mosdell, K. L. Kier) kitabında, Appleton & Lange, Stamford, sf: 15-26. 1996
9. MacCara M: The Drug Information Resources Website: Providing Guideposts for information retrieval (www.afpc.info/.../MacCaraPresentationsAFPJune-9) (Erişim: Eylül 2012)..

10. Tindale, R: Finding independent information on new drugs. *Aust Presc*, 34: 85-88, 2011.
11. Akgöz S, Ercan İ, Kan İ: Meta-analizi, *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*: 30:2 107-112, 2004.
12. Bearman, M, Bessell, T, Gogler, J, McPhee W: Educating Australian pharmacists about the use of online information in community pharmacy practice. *Int J Pharm Prac*. 13: 109-15, 2005.
13. Peterson-Clark, G, Aslani, P, Williams, K. A: Pharmacists' online information literacy: An assessment of their use of Internet-based medicines information. *Health Inform Librar J*. 27: 208-16, 2010.
14. Kostagiolas, P. A, Bairaktaris, K. D, Niakas, D: An information behaviour investigation of the community pharmacists in Greece for developing library and information services. *Health Inform Librar J*. 27: 46-56, 2009.
15. Tığ, E. Ö, Ayanoğlu Dülger, G, Hidiroğlu, S, Toklu H. Z: Serbest eczacıların elektronik bilgi kaynağı kullanımı. *Marmara Pharm J*, 16: 29-35, 2012.
16. Hassali, M. A, Khan, T. M, Shafie A. A: Use of drug information resources by the community pharmacist in Penang, Malaysia. *Informa Prim Care*. 18: 213-16, 2010.
17. Kupferberg, N, McCarate, B: Accuracy and completeness of drug information in Wikipedia: An assessment. *J Med Libr Assoc*, 99: 310-13, 2011.
18. Semple, S. J, Hotham, E, Rao, D, et al: Community pharmacists in Australia: Barriers to information provision on complementary and alternative medicines. *Pharm World Sci*. 28: 366-73, 2006.
19. World Health Organization, WHO: <http://www.who.int/en/> (Erişim: Eylül 2012).
20. Rosenberg J.M, Koumis T, Nathan J.P, Cicero L.A, McGuire H: Current status of pharmacist-operated drug information centers in the United States. *Am J Health*. 61: 2023-32, 2004.
21. Grace M, Wertheimer A.I: Judgemental questions processed by a drug information center. *Am J Hosp Pharm*. 32:903-4, 1975.
22. Hall V, Gomez C, Fernandez-Llmos F: Situation of drug information centers and services in Costa Rica. *Pharm Prac*. 4(2):83-7, 2006.
23. Bryd G.D: Can the profession of pharmacy serve as a model for health informationist professionals? *J Med Libr Assoc*. 90(1): 68-75, 2002.
24. ASHP Guidelines on the Provision of Medication Information by Pharmacists, <http://www.ashp.org/DocLibrary/BestPractices/SpecificGdlMedInfo.aspx> (Erişim Eylül 2012).
25. Buck, M. L: Providing patients with written medication information. *Ann Pharmacother*, 32: 962-69, 1998.
26. Mevzuat, 1999: İyi Eczacılık Uygulamaları Kılavuzu. (<http://www.istanbulsaglik.gov.tr/w/sb/ecz/mevzuat/mevzuatPdf/iyieczuyg.pdf>) (Erişim Eylül 2012).
27. İzzettin F. V, Sancar, M: Hasta eğitiminin önemi. *TEB Meslekiçi Eğitim Dergisi MİSED*, 5-6: 10-12, 2003.
28. Wahl-Hennigen, F, Fischer, M. I, Lns Camargo, A. et al: Diagnosis of the availability and use of drug information sources in drugstores and pharmacies in southern Brazil. *Brazil J Pharm Sci*, 45: 287-94, 2009.
29. Nair, K, Dolovich, L, Cassels, A, McCormack J, Levine M, Gray J, Mann K, Burns S: What patients want to know about their medications. *Can Fam Physician*, 48: 104-10, 2002.
30. Krueger, J. L, Hermansen Kobulnicky, C. J: Patient perspective of medication information desired and barriers to asking pharmacists questions. *J Am Pharm Assoc*. 51: 510-19, 2011.
31. Mevzuat 1992: Eczaneler ve Eczane Hizmetleri Hakkında Yönetmelik.
32. <http://www.mevzuat.adalet.gov.tr/html/20368.html> (Erişim Eylül 2012).
33. Apeltgren, S. E, Rowles, B: *Clinical Pharmacy Handbook for Patient Counseling*. Drug Intelligence Pub., Hamilton, 1975.
34. Riker G: Pharmacists can bridge the education gap- At home and in community. *J Am Soc Aging*. 35: 75-77, 2011.

35. Kavak, Y: Türkiye’de Yükseköğretimin Görünümü ve Geleceğe Bakış. Yükseköğ Bil Derg. 1:55-58, 2011
36. Weiss, B. D, Coyne, C: Communicating with patients who cannot read. N Engl J Med, 337: 272-73, 1997.
37. Zehnder, S, Beutler, M, Bruppacher, R, et al: Needs and drug information in community pharmacies: A questionnaire based survey in German-speaking Switzerland. Pharm World Sci. 26: 197-02, 2004.
38. Peterson-Clark, G, Aslani, P, Williams, K. A: Consumer use of the internet for medicines information. Int J Pharm Prac., 12: 185-90, 2004.
39. Fass, J. A, Garcia, A. S: FDA joint collaborations: Enhancing patient access to health information and the pharmacist’s role. J Am Pharm Assoc, 51: 328-29, 2011.
40. Borgsteede, S. D, Karapınar Çarkıt, F, Hoffmann, E, et al: Information needs about medication according to patients discharged from a general hospital. Patient Edu Counsel, 83: 22-28, 2011.
41. Trewin, V. F, Veitch, B. A: Patient sources of drug information and attitudes to their provision: A corticosteroid model. Pharm World Sci, 25: 191-96, 2003.
42. Bryant, L. J, Coster, G, Gamble G. D et al: General practitioners’ and pharmacists’ perceptions of the role of community pharmacists in delivering clinical services. Res Soc Admin Pharm. 5: 347-62, 2009.
43. Chen, Y. F, Neil K. E, Avery A. J. Et al: Prescribing errors and other problems reported by community pharmacists. Ther Clin Risk Manag. 1: 333-42, 2005.
44. Rene-Henry, N, Khamla, Y, Nadaira, N, et al: Community pharmacists’ interventions in asthma care: A descriptive study. Ann pharmacother. 43: 10411, 2009.
45. Westerlund, T, Marklund, B: Assessment of the clinical and economic outcomes of pharmacy interventions in drug related problems. J Clin Pharma Ther. 34: 319-27, 2009.
46. Layton, M. R, Sritanyarat, W, Chadbunchachai et al: Sources of information for new drugs among physicians in Thailand. Pharm World Sci. 29: 619-27, 2007.
47. Erdoğan, Ö. N, Karacan, E: Hekimlerin sağlık hizmetlerinin etkin bir insan kaynağı olarak klinik eczacılığa bakış açısı. Nobel Med. 5: 45-52, 2009.
48. McEntee, J. E, Henderson, S. L, Ruter, P. M et al: Utility and value of a medicines information service provided by pharmacists: A survey of health professionals. Int J Pharm Prac. 18: 353-61, 2010.
49. Vijayakumar, T. M, Poovi, G, Dhanaraju, M. D: Opinion on drug information services provided in a multi-specialty teaching hospital. Arch Pharm Prac. 2: 57-59, 2011.
50. Smith W.E, Ray, M. D, Shannon, D. M: Physicians’ expectations of pharmacists. Am J Health Syst Pharm. 59: 50-57, 2002.
51. Mosdell, K. W: Drug information resources. “Drug information - A guide for pharmacists” (Ed: P. M. Malone, K. W. Mosdell, K. L. Kier) kitabında. Appleton & Lange, Stamford, sf: 27-65, 1996.